[1]अनुयोगी-प्रतियोगी, [2]योगः-परियोगः-पलियोगः-प्रयोगः-वियोगः-अनुयोगः, युक्तिः- [3]वाचोयुक्तिः, [4]युगम्-संयुगम्, [5]गोयुगः, [6]युग्मम् इतीमानि रूपाण्यस्य विशेषेण भवन्ति।

(1352) "युञ्ज् बन्धने" (IX-क्र्यादिः-1479. सक. अनि. उभ.)

'यावयेत जुगुप्सायाम्, मिश्रणे यौति, **बन्धने**।
युनाति च युनीते च ..... ॥' (श्लो. 24) इति **देवः**।

यावकः-विका, यावकः-विका, [7]युयूषकः-षिका, [8]यियावयिषकः-षिका, योयूयकः-यिका; योता-योत्री, यावयिता-त्री, युयूषिता-यियावयिषिता-त्री; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककवतिवत् (198) ज्ञेयानि।

---

1. 'भविष्यति गम्यादयः' (3-3-3) इत्यत्र पाठात् भविष्यदर्थे औणादिके णिनिः, तत्रैव पाठात् कुत्वं चेति ज्ञेयम्।

2. संज्ञायाम् घञि कुत्वे **योगः** इति भवति। '**योगे** च' (वा. 8-2-22) इति 'परि' इत्यत्र रेफस्य लत्वं विकल्पेनेति ज्ञेयम्।

3. क्तिनि-**युक्तिः** इति सिध्यति। आक्रोशे गम्यमाने वाचः परस्मात् युक्तिशब्दे सति वाच इत्यत्र षष्ठ्याः, '...वाग्दिक्पश्यद्भ्यो **युक्तिदण्डहरेषु**' (वा. 6-3-21) इत्यलुक्। **वाचोयुक्तिः**=वाग्जालः, वृथा जृम्भणमिति यावत्।

4. घञि, प्रतिजनादिषु (4-4-99), उञ्छादिषु (6-1-160) च पाठात् गुणो नेति ज्ञेयम्।

5. "गां युनक्तीति **गोयुगः** 'कर्मण्यण्' (3-2-1), न्यङ्क्वादिः (7-3-53)।" इति **क्षीरस्वामी**। 'अणि गुणाभावो न्यङ्क्वादित्वादेव।' इति **क्षीरतरङ्गिणी-टीका**। वस्तुतः इदं चिन्त्यम्। यतः, 'द्वित्वे **गोयुगच्**' (वा. 5-2-29) इति **गोयुगच्** इत्यस्य प्रत्ययत्वेन **भाष्यवार्तिकादिषु** स्मरणात्।

6. '**युञ्जिरुचितिजां कुश्च**' [द. उ. 7-33] इति मक्प्रत्यये, कुत्वे च रूपम्। युनक्तीति **युग्मम्**=मिथुनम्।

7. 'सनीवन्तर्धभ्रस्जदम्भुश्रिस्वृयूर्णुभरज्ञपिसनाम्' (7-2-49) इत्यत्र ऊर्णुञ्साहचर्यात्, 'निरनुबन्धकग्रहणे न सानुबन्धकस्य' (परि-83) इति वचनबलाच्च नास्य धातोर्ग्रहणमिति अनिट्त्वमेवास्येति बोध्यम्। तेन सन्नन्ते सर्वत्र सनः कित्त्वे दीर्घे च एवं रूपम्।

8. णिजन्तात् सनि, 'ओः पुयण्ज्यपरे' (7-4-80) इत्यभ्यासस्येकारोऽत्रापि धातौ भवतीति प्रदर्शनार्थं तत्र रूपमुपात्तम्।